

Cévní onemocnění mozku

Cévní mozkové příhody (CMP)

- druhá nejčastější neúrazová příčina mortality (12%)
- problém: medicínský, sociální, ekonomický

(náklady na léčbu jednoho pacienta s CMP jsou v USA - 100 000 USD, celkově ročně 30 miliard USD)

(zvýšené náklady, účelně vynaložené v časném stadiu, *snižují letalitu, zkracují morbiditu a snižují invaliditu*)

Česká republika - 2 x vyšší úmrtnost na CMP ve věku do 65 let ve srovnání se zeměmi západní a severní Evropy
(*maximum- muži ve věku mezi 49 a 65 lety*)

- všechny CMP - urgentní stav, při jehož léčbě má přednemocniční neodkladná péče svůj významný podíl
- nejčastější příčina nesoběstačnosti nemocného

Definice a rozdělení :

- **CMP** - akutní stav charakterizovaný **ložiskovým** nebo **povšechným poškozením funkcí mozku** v důsledku poruchy mozkového krevního oběhu
- **Rozdělení :** (nejčastější podle mechanismu vzniku):
  - 1. Ischemické CMP**
asi 80% všech CMP, jsou nejčastěji způsobeny postupným **trombotickým** uzávěrem nebo náhlým **trombembolický uzávěrem** do přívodné tepny
  - 2. Hemoragické CMP**
15% případů, jsou vyvolány **rupturou** některé z mozkových tepen
  - 3. Subarachnoidální krvácení**
asi v 1% případů, je vyvoláno výronem krve do subarachnoidálních prostor
  - 4. Cévní malformace a vývojové abnormality < 1%**

Rizikové faktory vzniku CMP :

- **Vysoký krevní tlak.** Lidem s hypertenzí hrozí onemocnění náhlou mozkovou příhodou 3-4 x častěji než lidem s normálním krevním tlakem. Nepříznivě také působí, když se k vysokému tlaku krve přidruží další rizikové faktory.
- **Srdeční choroby** zvyšují riziko vzniku CMP 3-5 x. Ohroženi jsou především lidé *po srdečním infarktu* a také pacienti s *poruchami srdečního rytmu*, které vedou k nedostatečnému prokrvení mozku. Při narušení výkonnosti srdce také může dojít k uvolnění sraženiny na srdečních chlopních, která pak uzavře mozkovou cévu.
- **Diabetes mellitus.** U nemocných diabetem se arterioskleróza a hypertenze vyskytují dvakrát častěji než u zdravých lidí.
- **Zvýšená hladina cholesterolu.** Ukládání cholesterolu na vnitřních stranách tepen příznivě ovlivňuje vznik arteriosklerózy
- **Kouření cigaret.** Kouření zvyšuje hodnoty tuků v krvi a zhoršuje transport kyslíku. Podle výzkumů je kuřák ohrožen onemocněním CMP častěji než nekuřák – kuřák ve věku 30 – 49 let pětkrát více, ve věku 50 – 62 roků třikrát více. Riziko se snižuje po silném omezení kouření.

- **Hormonální antikoncepce:** pro ženy starší čtyřiceti let je v kombinaci s kouřením a nadváhou obzvláště nebezpečná, protože hrozí vznik hypertenze, poruch srdečního rytmu a krevních sraženin.
- **Alkohol.** Už půllitr vína, 1 dcl tvrdého alkoholu nebo 1 litr piva denně zvyšuje riziko postižení CMP skoro čtyřikrát. Naopak při konzumaci 10 – 90 g alkoholu / týden (tj. asi 1 dcl vína denně) hovoříme o ochranných účincích alkoholu.
- **Nedostatek pohybu a nadváha.** Nadváha přímo souvisí s dalšími rizikovými faktory. Častá je u nemocných hypertenzí, diabetiků a osob s porušenou přeměnou tuků.
- **Stres.** Může přispět ke vzniku arteriosklerózy zvýšením krevního tlaku. Může se projevit v náročných životních situacích, při změně životních podmínek, které vyžadují velkou míru přizpůsobivosti nebo při nepoměru mezi nároky a možnostmi jedince.
- **Věk, pohlaví, genetická zátěž.** U lidí starších padesáti let se riziko znásobuje každých deset let. U mužů je riziko nepatrně vyšší než u žen.

Kombinací více rizikových faktorů se nebezpečí vzniku CMP mnohonásobně zvyšuje.

- **aterioskleróza:** ztluštění a ztvrdnutí arteriální stěny (tuk, vazivo..)
  - cévy jsou rigidní, zúžený průsvit, zhoršení adaptace a kompenzace
  - není zabezpečen oběh za zvýšených nároků (při poklesu TK..)
  - ve sklerotických plátech mohou vznikat **další změny** :
kalcifikace, exulcerace, nekróza, krvácení, adheze a agregace destiček... **vznik trombu**
- **klinicky se projeví až svými komplikacemi**
(IM, okluzivní choroba na končetinách...)
cévní mozková příhoda – ischemie, hemoragie..
- **hypertenze:** potencuje rozvoj aterosklerózy, endoteliální dysfunkci, zvyšuje cévní permeabilitu, častější vznik ateromatózních plátů ..
  - na mozkových cévách je méně svalstva a elastické tkáně..
vznikají mikroaneurysmata, především v místě větvení cév

Mozkové ischemie:

- Důsledek poruchy prokrvení určité části mozku nebo celého mozku s jeho následnou hypoxií
  - PŘÍČINY: **a) lokální** ... ložisková symptomatologie
b) celkové ...difúzní hypoxické postižení mozku
    - **vaskulární** (ateroskleróza, trombóza, zánětlivé postižení)
    - **srdeční** (embólie při chlopenní vadě, arytmie)
    - **hematologické** (abnormality koagulačních mechanismu- trombus)
    - **difuzní mozková hypoxie** (hypoxická, stagnační, anémická...)
- 2/3 trombotické** postižení nasedající na dysfunkční, poškozený endotel
1/3 embolie (zdroj v srdci... levá síň při mitrální stenóze, fibrilace síní..)
levá komora při nástěnné trombóze u IM, IE)

Mozkové ischemie:

Ize definovat podle různých kritérií:

a) podle mechanismu vzniku: **obstrukční (okluzivní)**, kdy dojde k uzávěru cévy trombem nebo embolem

neobstrukční - vznikají hypoperfúzí z příčin regionálních, systémových

4 subtypy mozkových infarktů :

- **aterotrombotický-embolický** okluzivní proces velkých a středních artérií (40%)
- **arteropatie malých cév** (lakunární infarkty- 20%)
- **kardiogenní embolizace** (16%)
- **ostatní** (koagulopatie, hemodynamické- hypoxicko-ischemické příčiny, neaterosklerotické poruchy a infarkty z nezjištěné příčiny 4%)

b) podle vztahu k tepennímu povodí:

teritoriální - v povodí (teritóriu) některé mozkové tepny

interteritoriální - na rozhraní povodí jednotlivých tepen

lakunární - postižení malých perforujících artérií

supratentoriální

infratentoriální

c) podle časového průběhu

tranzitorní ischemické ataky

reverzibilní neurologický deficit

vyvíjející se a dokončené ischemické příhody

Rozdělení ischemických CMP podle časového průběhu :

Transitorní CMP–TIA (*transient ischemic attack*)

- epizoda fokální mozkové dysfunkce
- kompletně odeznívá do 24 hod.
- příčiny: aterosklerotické zúžení, embolizace, cévní spasmus

Reverzibilní CMP–RIND (*reversible ischemic neurologic deficit*)

- trvá déle než 24 hod.
- odeznívá do 2 týdnů
- někdy drobný trvalý funkční neurologický deficit

Progredující CMP- SE (*stroke in evolution*)

- postupně narůstající fokální mozková hypoxie
- progrese klinických příznaků

Ireverzibilní CMP – CS (*completed stroke*)

- dokončená příhoda,
- ložisková hypoxie mozku
- trvalý funkční deficit

Klinické příznaky :

- u **ischémií** velmi **variabilní** ..lehké až smrtelné stavy
- závisí ***na rozsahu, tíži a trvání ischémie***
- vlastní ischemické ložisko může být částečně zásobeno kolaterálním oběhem ze sousedních anastomozujících arterií
..... nouzová perfúze s možností reparace , může zde zůstat zachován různý stupeň kyslíkového metabolismu v důsledku zvýšené extrakce kyslíku z krve
- někdy i částečná nebo úplná obnova cirkulace díky endogenní trombolýze
- **definitivní zánik** nervových buněk ... **ireverzibilní porucha fce**
- porucha fce i díky perifokálnímu edému nebo při snížené perfúzi

Klinická diagnóza:

- náhly vznik příznaků (hod.) nebo kolísání symptomatologie
- přítomnost rizikových faktorů (hypertenze, DM, ICHS, hyperfibrinogenémie)

- TIA- přechodná mozková insuficience

význam vyčlenění

u symptomatika kompletně odezní do 24 hod.

trvání : min.... hod.

značná informační hodnota : TIA – signalizuje „malý iktus „
– varuje před „velkým iktem“

příčina : **nejčastěji dočasný uzávěr** intrakraniální tepny vmetkem z trombu nebo exulcerovaného ateromatózního plátu (krční tepna, embolie ze srdce)

vzácně důsledek hemodynamických změn

!!!!!! vždy kompletní vyšetření : sonografické, laboratorní

!!!!!! vždy odpovídající léčba : sekundární prevence

- RIND – reverzibilní neurologický deficit
delší trvání, kompletní úprava cca za 3 týdny
příčiny: drobnější **emboly** nebo **celkové hemodynamické vlivy**
- progredující CMP –
nestabilní, fluktující symptomatologie- může být projevem **narůstajícího trombu** nebo **opakovaných embolizací**
- kompletní, dokončený iktus
lehký, těžký nález („malý , velký iktus,“)
lehká hemiparéza, hemiplégie s afázií

Topická diagnóza :

- 2 hlavní arteriální teritoria (povodí) : **karotické, vertebrobazilární**
- při postižení **karotického** povodí („přední ischemie“)
.. typické **hemisferální léze:** *hemiparéza, hemiplégie, poruchy čítí hemicharakteru, afázie, paréza pohledu s konjugovanou deviací, někdy i epi-paroxysmy u těžkých iktů i porucha vědomí..*
- při postižení v povodí **a. cerebri media** (50%) všech mozkových infarktů... hemiparéza s větším postižením na HK
- postižení v povodí **a. cerebri anterior** (3%) více postižení na DK, často současně psychické poruchy
- postižení v povodí **a. cerebri posterior** (12%) – typické poruchy zraku, hemianopsie, alexie až zraková agnózie

- při postižení vertebrobazilárního povodí („přední ischemie“)
...typická **kmenová a cereberální** symptomatologie : *závratě, zvracení, porucha rovnováhy, nystagmus, ataxie, diplopie, parestázie v obličeji i v končetinách, poruchy vědomí*
- opakované ischemie jsou v tomto povodí poměrně časté..
„vertebrobazilární insuficience“ ... spolupůsobí i mechanismus komprese a. vertebralis v oblasti krční páteře
- krátkodobé cirkulační poruchy mozkového kmene se mohou projevit ***náhlým poklesem nebo ztrátou tonu posturálního svalstva***
„ drop attack „ - nemocný náhle bez ztráty vědomí padá nejč.
na kolena, při výraznější poruše i ztráta vědomí- ***synkopa***
- senzitivní i motorické léze při VB postižení – jednostranné, oboustranné
- **psychické poruchy, stavy zmatenosti** -postižení v temporo- parieto- okcipitální krajině- a. cerebri posterior, ve front. krajině- a.cerebri ant.

- **Postižení malých perforujících tepen mozku**

- ischemické projevy při uzávěru malých arteriol... solitární, vícečetné lakunární infarkty , lze prokázat CT, MR.
- po lézi zůstává malá dutina – lakuna
- podkladem je nejčastěji **hypertenzní angiopatie, diabetická angiopatie, mozková amyloidní angiopatie**
- hlavně v oblasti *bazálních ganglií, bílé hmotě hemisfér, pontu..*
- **solitární infarkt** – lehká symptomatologie: tranzitorní hemiparéza, hemihypestézie, dysartrie, ataxie- TIA, „malý iktus“
- **opakované infarkty** .. **status lakunaris... vaskulární encefalopatie** s disseminací ischemických ložisek
  - v neurologickém nálezu : *pyramidová, extrapyramidová symptomatologie, parkinsonský syndrom, „ stařecká chůze“ , astázie, abazie, pseudobulbární syndrom, psychická deteriorace, organický psychosyndrom, lakunární demence*

tromboembolické mozkové léze

- trombóza se může vyvinout v intra i extrakraniálních přívodních cévách
- podkladem stenóz a okluzí jsou obvykle intimální aterosklerotické pláty s následným rozvojem trombu
- stenozyjící , obliterující procesy **na magistrálních tepnách** :
odstupy z arteriálního oblouku, odstup z a. vertebralis, z a. subclaviae, z a. carotis.
- v intrakraniálním průběhu nejčastěji v *karotickém sinu, počátečním úseku a. cerebri media, v dist. úseku a. vertebralis, a. basilaris*
- **vznik trombu** : *na aterosklerotickém podkladě, při hematologických poruchách* (polycytémie, trombocytopenie-patie), ***po operacích*** (hyperkoagulační stav, po operacích s použitím mimotělního oběhu), ***po traumatech, při vaskulitidách, při systémové hypotenzi, hypoxii, jako komplikace radiace, užívání kontraceptiv***
- klinika se vyvíjí někdy pozvolna nebo stupňovitě narůstá 1-2 dny

- méně obvykle příčiny : tuková, vzduchová embólie,
disekce extrakraniálních artérií (spont., traum.)
/ natržení intimy, intramurální hematom/

disekce a. karotis : bolest na straně krku, Hornerův syndrom

disekce a. vertebralis bolesti vzadu na krku , kmenový syndrom

riziko disekce : ovlivnění cerebrální hemodynamiky

vznik trombu distálně od místa disekce...

propagace trombu, embolizace

- neobstrukční příčiny : *systemová hypoperfúze, hypovolémické stavy, srdeční insuficience, hypotenze, plicní embolie, respirační insuficience, zvýšení viskozity při dehydrataci, polycytémie....*

Trombotické CMP –

- rozvíjejí se postupně - v průběhu hod., méně často vznikají náhle
- příznaky jsou závislé na velikosti léze, na postižené tepně

Embolické CMP –

- náhlý začátek s rychlým rozvojem neurologického obrazu
- ojediněle ústup příznaků při rozdrobení trombu

žilní trombóza vč. trombózy splavů... méně častá

(zvýšený nitrolební tlak, malignity, dehydratace, sepse, hyperviskozní syndrom, hormonální antikoncepce)

Komplikace ischemických CMP:

- **Místní** : edém mozku
mozkové krvácení
- **Celkové** : bronchopneumonie, hluboká žilní trombóza, embólie do plicnice
močové infekce, dekubity, kontraktury, depresivní sy,
thalamická bolest

- Terapie akutního stádia ischemické CMP:

- kolem vlastního infarktu je zóna funkčního deficitu, ischemie, edém - zóna která je schopná reparace, můžeme ji th. ovlivnit
- (časový faktor, začít s th. co nejdříve, ve fázi kdy nedošlo ke strukturálnímu poškození, je zachován metabolismus...
- neuroprotektce- snaha o zvýšení rezistence neuronů na ischemii, zvýšení stability buněčných membrán
- cévní okluze nebo redukce perfúze by měla být krátká, aby nedošlo k tkáňové nekróze
- dostatečná reperfúze okolí ischemie z kolaterálních cév , aby jen centrální zóna podlehla infarktu
- Efekt léčby : závisí na rozsahu léze a na možnosti kolaterál

- **1. celková léčba:** zajištění respirace, ventilace, oxygenace, monitorování EKG, zajištění oběhu, oběhu s adekvátní srdeční činnosti.. kardiotonika, dostatečná hydratace, iontová bilance, nutrice.

nepodáváme glukózu.. ..hyperglykémie zhoršuje rozsah ischemického ložiska

udržení dostatečného TK ...udržení mozkové perfúze CBF...

- **2. protitrombotická, antiagregační ...** kyselina acetylosalicylová
- **3. protitrombotická antikoagulační ...**heparin
- **4. trombolytická léčba ..** rTPA... nutno zahájit do 3 hod.
.. cave ... riziko recidívy krvácení
- **5. protiedémová léčba ...** edém nastupuje v průběhu 24- 48 hod.
poloha hlavy, oxygenace, udržování tělesné teploty, NaCl, manitol

- **profylaxe komplikací :**
nejčastější extracerebrální komplikace: bronchopneumonie, tromboembolická choroba, močové infekce...
- **rehabilitační léčba :** co nejdříve, ihned po odeznění alterace celkového stavu.
cíl : časná mobilizace, vertikalizace, prevence syndromu ztuhlého ramene....reedukace řeči
- **ošetřovatelská péče :** prevence dekubitů....
- **chirurgická léčba:** endarterektomie, PTA / perkutánní transluminální angioplastika/

Mozkové hemorhagie (hemorhagický iktus)

- nejčastější příčina: hypertenze, ruptura perforujících artérií **(80%)**
- většinou ruptura jedné artérie: jednorázový děj, pokračuje hod.
- méně často : arteriovenózní malformace, hemorhagické diatézy : purpury, hemofilie, trombocytopénie, leukémie, jaterní choroby, krvácení do mozkového tumoru, krvácení v důsledku antikoagulační léčby (pelentan, Warfarin, heparin) **(20%)**
- v starším věku: mozková amyloidní angiopatie (temenní,týlní laloky)
- v mladším věku : drogová závislost (amfetamin, kokain..)

- symptomatologie závisí na velikosti, charakteru..
- a) krvácení většího rozsahu.. tříštivá, expanzivní charakter, destruuji mozkovou tkáň
těžký neurologický deficit, alterace celkového stavu, bolesti hlavy, zvracení, porucha vědomí (edém mozku, nitrolební hypertenze)
  - prognóza je vážná, většina pacientů umírá
  - možnost provalení do komorového systému (hemocefalus)
- b) menší krvácení mozkovou tkáň nedestruují pouze komprimují , působí expanzivně (hematoma), celkový stav není alterován, dominantní jsou ložiskové příznaky podle lokalizace krvácení
- nejčastější lokalizace mozkových krvácení : **bazální ganglia**
- **(putamen, capsula interna 35-50%), thalamus 10- 20%, mozkový kmen 10-15%, mozeček 10-20%, nc. caudatus 5%**

- **Putaminální krvácení** : kontralaterální hemiparéza, hemiplégie, hemihypestézie, konjugovaná deviace hlavy a bulbů na stranu hemorhagie
- tříštivá krvácení se projeví rychlým zhoršováním ložiskového nálezu
- **Thalamická krvácení** : hemihypestézie, hemiataxie, hemiparéza s klinicky dominantním senzitivním hemideficietem, často obrna vertikálního pohledu (nejč. nahoru a spont. stáčení očí dolů)
- **Pontinní krvácení** : často hypertenzního původu, při tříštivém typu.. porucha vědomí, kvadruplegie s decerebračními projevy.. úmrtí, netříštivé krvácení alternující kmenový syndrom..
- **Krvácení do mozečku** : náhle vzniklá bolest v týle, zvracení, závratě, lehčí alterace vědomí, neschopnost stoje a chůze- trupová ataxie, známkou kmenové komprese je deviace bulbů směrem od ložiska

- **Krvácení do nc. caudatus:** perforuje do čelního rohu postranní komory, projeví se obrazem subarachnoidálního krvácení (bolesti hlavy , zvracení, meningeální syndrom)
- **Diagnostika :** klinický obraz
- nelze však spolehlivě odlišit hemorhagii od ischemie...
- větší pravděpodobnost – ischemie /vyskytují se častěji/
- rozhodující je CT vyšetření:
mozková hemorhagie – hyperdenzní ložisko (v době vzniku)
mozková ischemie – hypodenzní ložisko (v prvních hod. normální CT obraz, projeví se až v pozdější době)
- u atypických klinických obrazů .. CT důležité pro dg. jiných strukturálních lézí... (např. tumor)
- vyšetření likvoru : určité indikace
 krev v likvoru- hemorhagie
 (nepřítomnost krve hemorhagii nevylučuje)
- celkové vyšetření : KO, EKG, glykémie, urea, minerály, interní vyš.

Terapie akutního stádia hemorhagické CMP :

- obecná opatření jako u ischemie :
prevence obstrukce dýchacích cest, podpora respirace, úprava metabolické dysbalance, prevence tromboembolismu, podpora srdeční činnosti...
- korekce hypertenze ... důležité !!!!
- antikoagulantia ... kontraindikace !!
- léčba intrakraniální hypertenze, mozkového edému....
- neurochirurgický výkon : u nemocných bez poruchy vědomí s expanzivně se chovající hemorhagií- vypuštění hematomu...
- (krvácení do mozečku, netříštivá lobární krvácení...
- rehabilitace

Terapie chronického stádia CMP (hemorhagické, ischemické)

- řídí se reziduálním neurologickým deficitem (porucha hybnosti, řeči, závratě, porucha rovnováhy)
- možné zlepšení do 3-6 měsíců
- závažný důsledek : vaskulární demence s poruchou intelektu, paměti
- vazoaktivní látky, nootropika, myorelaxantia ???
- **sekundární prevence** : antiagregační terapie, hypolipidemika, ovlivnění rizikových faktorů

Subarachnoidální krvácení (SAK):

- **Intermeningeální krvácení**

speciální problematika : krvácení do likvorových cest *mezi arachnoideu a pia mater*

- příčina : **ruptura vakovitého aneurysmatu** nejč. ve Willisově okruhu
- aneurysmata vznikají v místě větvení tepen (*kongenitální, získané*)
- zeslabení média potencováno druhotnými změnami- *aterosklerotickými* výduť vzniká při hemodynamickém zatížení takto změněné stěny
- **kryptogenní** (bez jasné příčiny), **traumatické** (spojené s kontuzí)
- SAK v každém věku, v dětství vzácněji
- **klinický obraz**: *náhle vzniklá bolest hlavy- silná, zvracení, různě hluboká porucha vědomí nebo náhlý pád s bezvědomím, zmatenost*
- častěji v souvislosti s fyzickou aktivitou , ale i ve spánku...

- krvácení je extracerebrální... nejsou ložiskové příznaky !!!
  - po několika hodinách se rozvíjí **meningeální syndrom** z dráždění mozkomíšních plen, **teploty, vegetativní příznaky**

Objektivní nález (prognostický význam) :

- I. bez ložiskového nálezu s lehkým meningeálním syndromem
- II. bez ložiskového nálezu, výraznější meningeální sy
- III. malý až střední neurologický deficit , lehká porucha vědomí
- IV. těžký deficit se střední až těžkou poruchou vědomí
- V. komatózní stav s projevy decerebrační rigidity

diagnóza: CT vyšetření , negativní nález SAK nevylučuje

vyšetření likvoru (krvavý, xantochomní)

oční pozadí- hemorhagie

angiografie

- **prognóza:** závažná, ohrožení nemocného komplikacemi
  - a) recidiva krvácení (symptomalogie podobná)
  - b) provalení do mozkové tkáně, komorového systému

(ložisková symptomatologie, hemiparéza, hemiplégie, paréza n. III, vždy těžší stav často s poruchou vědomí)
větší riziko u recidívy krvácení
  - c) vazospasmus (krev na povrchu cév) s následnou ischemií mozkové tkáně
obvykle po 3. dnu krvácení, různý rozsah
(ložiskový nález, porucha vědomí...)
  - d) srdeční arytmie .... náhlá smrt
  - e) hyponatrémie
  - f) hydrocefalus s nitrolební hypertenzí

- **dif. dg.:** **meningitis** ... nemá akutní začátek , zánětlivé projevy
vyšetření likvoru
akutní cervikokraniální syndrom... blok krční páteře ,
omezení hybnost při rotaci a retroflexi hlavy
zvracení je méně obvyklé
často závratě
CT, likvor
mozkové krvácení ... ložiskové příznaky, není mening. sy

th. absolutní klid na lůžku

úprava hypertenze

tlumení bolesti hlavy

zvracení ... zhoršuje krvácení (jako tlak na stolicí)

prevence vzniku spasmů.. (Ca blok.)

operace do 48 hod. (podvaz aneurysmatu)

endovaskulární techniky (platinová spirála.. coiling)

- **Arteriovenózní (AV) malformace...**
- vrozená i vývojová porucha cévního systému, tvořená konvolutem dilatovaných cév s abnormální komunikací mezi arteriálním a venózním systémem, bez vmezeřené prekapilární a kapilární sítě
- bývají lokalizované periferněji v povodí mozkových cév (a. cerebri media) manifestují se až v dospělosti
- hlavní klinické projevy AV malformací :
  - a) krvácení do mozku, subarachnoidálně
  - b) ložisková symptomatologie
  - c) epileptické paroxysmy . nejč. parciální

Th: stereotaktická radiochirurgie (pomocí Lexellova gama- nože)

- **akutní subdurální hematom :**
- manifestuje se 24-48 hod. po úrazu , hemiparéza, porucha vědomí, anizokorie
- významné jsou expandující hematomy..komprese mozkové tkáně až přesun mozkového kmene
- Dg. obtížná u zraněných v bezvědomí, intoxikovaných
- Th: u expanzivně se chovajícího hematomu – chirurgická
- **chronický subdurální hematom :**
týdny, měsíce po nevelkém úrazu, pacient si už nepamatuje
postupně rozvoj sy nitrolební hypertenze : v popředí často
psychické příznaky, nevelká ložisková symptomatologie
/CT, MR/ .....chirurgie... dobré výsledky
- **intracereberální , suarachnoidální traumatické krvácení**